

Analyzing The Meaning of "Life" From Social-Cognitive Approach

Mitra Farahani*, Azita Afrashi**

Yahya Modarresi***

Abstract

The present study has analyzed the concept of "life" in Persian using two methods: corpus-oriented and questionnaire-oriented. For this purpose, the frequency of effective maps in conceptualizing "life" in 120 sentences of Persian language databases was examined. It was found that in Persian languages, the source domain of "place" plays a greater role in conceptualizing "life" than other source domains. In the questionnaire-oriented analysis, a questionnaire with 11 metaphorical-oriented and orientation-oriented (intellectual orientation) questionnaires was presented to 120 random samples. The sample was divided into 6 groups: women under 20, men under 20, women between 25 and 35, men between 25 and 35, women over 50 and men over 50. Questions were designed with simple sentences and the conscience of the speaker. The selected options of the questionnaire were 5 items and were selected from a range of "I'm strongly agree" to "I'm strongly disagree". In this study, it was found that different ages and genders of the Persian language society differ in defining the concept of "life". Finally, the "life" diagrams and concepts of

* M.A. in Linguistics, Institute for Humanities and Cultural Studies (Corresponding Author),
mfarahani214@gmail.com

** The Assistant Professor of Linguistics, , Institute for Humanities and Cultural Studies,
afrashi.a@yahoo.com

*** The Professor of Linguistics, Institute for Humanities and Cultural Studies,
ymodarresi@gmail.com

Date received: 2022/07/19, Date of acceptance: 2022/09/ 02

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

the foundation corpus and the foundation questionnaire were compared. As a result, it was found that Persian society agrees with corpus-based maps of “life” concept.

Keywords: Cognitive Linguistics, Cognitive Social Linguistics, Conceptual Metaphor, Life, Persian Language Databases

تحلیل مفهوم «زندگی» از نگاه اجتماعی - شناختی

میترا فراهانی*

آزینا افراشی**، یحیی مدرسی***

چکیده

پژوهش حاضر به دو روش پیکره‌ای و پرسش‌نامه‌ای به تحلیل مفهوم «زندگی» در زبان فارسی پرداخته است. بدین منظور، فراوانی نگاهت‌های تأثیرگذار بر مفهوم‌سازی «زندگی» در ۱۲۰ جمله‌ی شاهد پایگاه داده‌های زبان فارسی بررسی شد. مشخص شد که در پیکره‌های زبان فارسی حوزه‌ی مبدأ «مکان» بیش‌تر از حوزه‌های مبدأ دیگر در مفهوم‌سازی «زندگی» نقش دارد. در تحلیل پرسش‌نامه-مدار، پرسش‌نامه‌ای با ۱۱ جمله‌ی استعاره-محور و گرایش-محور (گرایش فکری) به ۱۲۰ نفر نمونه‌ی تصادفی ارائه شد. افراد نمونه به ۶ گروه زنان زیر ۲۰ سال، مردان زیر ۲۰ سال، زنان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، مردان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، زنان بالای ۵۰ سال و مردان بالای ۵۰ سال تقسیم می‌شدند. جمله‌های پرسش‌نامه، خبری و با ضمیر متکلم وحده طراحی شدند. گزینه‌های انتخابی پرسش‌نامه ۵ مورد و به صورت طیفی از «بسیار موافقم» تا «بسیار مخالفم» انتخاب شدند. در این مطالعه مشخص گردید که سنین و جنسیت‌های مختلف جامعه‌ی فارسی‌زبان در تعریف مفهوم «زندگی» با یکدیگر اختلاف نظر دارند. در پایان، نگاهت‌های استعاری مفاهیم «زندگی» به دو روش پیکره‌بنیاد و پرسش‌نامه‌بنیاد با یکدیگر مقایسه گردید و این نتیجه حاصل شد که جامعه‌ی

* کارشناس ارشد زبانشناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (نویسنده مسئول)،
mfarahani214@gmail.com

** دانشیار زبانشناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
afrahi.a@yahoo.com

*** استاد زبانشناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
ymodarresi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۱۰

Copyright © 2018, This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose.

فارسی‌زبان تا حد زیادی با پربسامدترین نگاشت‌های پیکره‌بنیاد مفهوم «زندگی» موافق است.

کلیدواژه‌ها: استعاره‌ی مفهومی، پایگاه داده‌های زبان فارسی، زبان‌شناسی اجتماعی شناختی، زبان‌شناسی شناختی، زندگی

۱. مقدمه

رسالت ما انسان‌ها است که با تحلیل و تغییر نگرش خود نسبت به مفاهیمی بنیادی مانند «زندگی» در مسیر روشن‌نگری گام برداریم. از این رو، وظیفه‌ی تحلیل مفهوم «زندگی» بر دوش علوم انسانی است. تاکنون پژوهش‌های جامعی درباره‌ی مفهوم «زندگی» از منظر روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، رفتارشناسی، فلسفه و ادبیات صورت گرفته است. بر این مبنا، این مقاله در نظر دارد با تحلیل زبانی مفهوم «زندگی»، از منظر زبان‌شناسی به این مفهوم بنگرد. باتوجه به این که مفاهیم چندجانبه‌ی انتزاعی «زندگی» تنها به کمک معنی‌شناسی شناختی درک‌پذیر است و زبان پدیده‌ی اجتماعی در میان انسان‌هاست، لازم است مفهوم «زندگی» از نگاه معنی‌شناسی و جامعه‌شناسی زبان تحلیل شود.

همان‌طور که گفته شد این مقاله سعی دارد مفهوم «زندگی» را از منظر معناشناسی و زبان‌شناسی اجتماعی - شناختی بررسی نماید. به همین دلیل، این مقاله با بهره‌گیری از پایگاه داده‌های زبان فارسی (www.pldb.com) به مطالعه‌ی پیکره‌بنیاد مفهوم «زندگی»، و با بهره‌گیری از پرسش‌نامه به مطالعه‌ی نگاشت‌های مدنظر سخن‌گویان فارسی از نظر نسل‌ها و جنسیت‌های مختلف خواهد پرداخت. قلمرو مکانی پژوهش کشور ایران، شهر تهران و قلمرو زمانی آن سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹ هجری شمسی است.

باتوجه به این که پایگاه داده‌های زبان فارسی که به همت دکتر مصطفی عاصی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی بنیان نهاده شده است، جامع‌ترین پایگاه داده‌های زبان فارسی به شمار می‌آید، پژوهش پیکره‌بنیاد مفهوم «زندگی» با بهره‌گیری از این پایگاه انجام شد. در بخش جامعه‌شناسانه‌ی تحلیل این مفهوم پرسش‌نامه‌ای با ۱۱ پرسش طراحی نمودیم. در جمله‌های این پرسش‌نامه گرایش‌های فکری جدید و جمله‌های محاوره‌ای پرکاربرد دارای واژه‌ی «زندگی» از ۱۲۰ نفر پرسیده شد. پرسش‌ها طبق مقیاس لیکرت (LikertScale) به شکل خبری و با ضمیر متکلم وحده طراحی شدند و گزینه‌های

انتخابی آن‌ها به شکل «کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم» طبقه‌بندی شد. متغیرهای مورد بررسی در تحلیل مفهوم «زندگی»، «سن» و «جنسیت» بودند. به منظور روشن شدن نظرات نسل‌های مختلف درباره «زندگی»، تصمیم گرفتیم اختلاف میان گروه‌های سنی افراد را زیر ۲۰ سال، بین ۲۵ تا ۳۵ سال و بالای ۵۰ سال در نظر بگیریم. همچنین، با توجه به این که برداشت‌های جریان فمینیسم دیدگاه‌های مختلفی در سبک زندگی زنان و مردان ایجاد کرده است، به نظر می‌رسد، تحلیل مفهوم «زندگی» از دید جنسیت «زن» و «مرد» خالی از لطف نباشد. بنابراین، جمله‌های این پرسش‌نامه، باید براساس سن و جنسیت پاسخ‌دهندگان طراحی شوند. در زیربنای هر یک از جملات مورد سؤال، نگاهی استعاری یا مفهومی پنهان وجود دارد. پاسخ‌های پاسخ‌دهندگان براساس میزان توافق با استعاره‌ی مفهومی مورد نظر تحلیل خواهد شد. برخی دیگر از جمله‌های پرسش‌نامه، براساس گرایش‌های فکری جاری جامعه و گرایش‌های فکری تازه‌ی جامعه طراحی شدند. با این تفاسیر، در جریان این پرسش‌نامه، میزان تعصبات فکری و مدرن‌گرایی در طرز تفکر سنین و جنسیت‌های جامعه‌ی فارسی‌زبان روشن خواهد شد.

در پایان، داده‌های به‌دست‌آمده از تحلیل پیکره‌بنیاد مفهوم «زندگی» با داده‌های جامعه‌شناسانه‌ی مفهوم «زندگی» مقایسه خواهند شد تا تفاوت‌ها و شباهت‌های آن‌ها آشکار شود.

در جریان این پژوهش مشخص می‌شود که پرسامدترین نگاشت‌های استعاره‌های مفهومی «زندگی» در پیکره‌ی داده‌های زبان فارسی کدامند؟ سنین و جنسیت‌های مختلف جامعه‌ی فارسی‌زبان چه ویژگی‌هایی را به مفهوم «زندگی» نسبت می‌دهد؟ و این ویژگی‌ها تا چه حد با پرسامدترین نگاشت‌های استعاری پیکره‌بنیاد کلیدواژه‌ی «زندگی» موافق است؟

۲. ملاحظات نظری و پیشینه مطالعات

رویکرد اجتماعی-شناختی (Cognitive Social Approach): به نظر می‌رسد تعدد زبان‌ها بدون توجه به خانواده‌های زبانی نمی‌تواند ملاک دقیقی برای بررسی همگانی بودن استعاره‌های مفهومی باشد. بنابراین، اتخاذ رویکرد اجتماعی و فرهنگی به مطالعه‌ی استعاره‌های مفهومی باید از ملاحظات رده‌شناختی بهره بگیرد. استعاره‌های مفهومی در جوامع مختلف زبانی به

دو هدف اصلی مقایسه می‌شوند: یافتن شباهت‌ها و تفاوت‌های استعاره‌های مفهومی در جوامع زبانی مختلف (افراشی، ۱۳۹۷). به بیان ساده‌تر، مفهوم مورد مطالعه در رویکرد اجتماعی-شناختی، پس از علوم شناختی از علوم اجتماعی گذر می‌کند تا معلوم شود چه حد همگانی (مستقل از فرهنگ و اجتماع) و چه حد مبتنی بر اجتماع است. ذهن عمدتاً با استفاده از سازوکارهای مقوله‌بندی، طرحواره‌های تصویری، استعاره‌ی مفهومی و مجاز مفهومی به شناخت می‌رسد. بدیهی است که هر یک از سازوکارهای نام‌برده بر مبنای زبان هر شخص تحلیل می‌شوند. بنابراین، با توجه به این که هر جامعه‌ی زبانی دارای فرهنگی خاص است، تحلیل مفاهیم انتزاعی به کمک سازوکارهای نام‌برده، تا حد بسیار زیادی به جوامع زبانی و به تبع آن به فرهنگ وابسته است (افراشی، ۱۳۹۷).

استعاره‌ی مفهومی (Conceptual Metaphor): ذهن انسان مفاهیم غیرعینی را به واسطه‌ی جسمیت بخشیدن یا بدن‌مندی (Embodiment) درک می‌کند. بنابراین، در زیربنای معنایی مفاهیم انتزاعی، مفاهیم عینی وجود دارند که به واسطه‌ی تحلیل‌های استعاره‌بنیاد مشخص می‌شوند.

نگاشت مفهومی (Conceptual Mapping): مفهوم اصلی در نظریه‌ی استعاره‌های مفهومی، نگاشت است. این اصطلاح از ریاضیات به زبان‌شناسی وارد شده است و به تناظرهای نظام‌مندی دلالت می‌کند که میان برخی حوزه‌های مفهومی وجود دارد (افراشی، ۱۳۹۵: ۶۷).

تلاطم زندگی همه را در خود غرق می‌کند.	[زندگی دریا است.]
سنگینی بار زندگی بر دوش من است.	[زندگی بار است.]
زندگی تجربه‌های زیادی به من آموخت.	[زندگی آموزگار است.]

مجاز مفهومی (Conceptual Metonymy): لیکاف و جانسون (۱۹۸۰: ۳۵) می‌گویند وقتی یک موجودیت (که می‌تواند زبانی یا غیرزبانی باشد) برای دلالت به موجودیت دیگری که با آن مرتبط است به کار گرفته می‌شود، مجاز شکل می‌گیرد و مجاز مفهومی براساس ارتباط مفهومی با مفهومی دیگر ایجاد می‌شود. کووچش (۲۰۱۰: ۱۷۳) مجاز را محصول ارتباط بین محمل و مقصد می‌داند. به مثال زیر توجه کنید: امروز عصر می‌روم دکتر.

در این جمله، «دکتر» محمل است برای مفهوم مقصد که «مطب دکتر» است. در نظریه‌ی مجاز، محمل، مفهوم مقصد را تداعی می‌کند؛ زیرا این دو در یک فضای مفهومی به هم نزدیک‌اند و مجاورت دارند.

استعاره‌ی «زندگی»: باتوجه به آنچه در تعریف استعاره‌ی مفهومی بیان شد، استعاره‌ها به لحاظ کاربردی می‌توانند بر نوع برخورد ما با جهان نقشی تعیین کننده داشته باشند. همان گونه که واژه‌ها می‌توانند به تصویر انتزاعی ما ارزش بدهند، تصویر ذهنی ما نیز در ارزش گذاری مفاهیم موثر است. با این تعبیر، درواقع ما بر مبنای استعاره‌های «زندگی» متوجه می‌شویم که آیا در حال زندگی کردن هستیم یا برای زندگی بهتر، احتیاج به تغییر داریم. تاکنون در زبان‌های مختلف نگاشت‌هایی مانند «باغ»، «جنگ»، «مأموریت»، «سفر»، «کنجکاو»، «ساختمان»، «رولر کواستر»، «پنجره‌ای با شیشه رنگی»، «کوه‌نوردی»، «مسابقه»، «دادگاه»، «سنگ زیر پا (جایا)»، «کلاس درس»، «زنداد» و «باتری» در استعاره‌های «زندگی» به دست آمده است. (<https://www.verywellmind.com/metaphors-for-life-2330716>)

استعاره و فرهنگ: در این بخش جنبه‌ی دیگری از مطالعات زبان‌شناسی شناختی به اختصار معرفی می‌شود. استعاره‌های مفهومی به لحاظ بین‌زبانی به دو هدف اصلی مقایسه می‌شوند: دریافت شباهت‌ها و تفاوت‌های استعاره‌های مفهومی در فرهنگ‌ها و زبان‌های مختلف. گرچه این دو هدف، متقابل به نظر می‌رسند ولی در حقیقت هم‌راستا هستند. استعاره‌های مفهومی‌ای را می‌توان یافت که در زبان‌ها و فرهنگ‌های مختلف با تفاوت‌های حاشیه‌ای به کار می‌روند، هرچند در معنای کانونی اشتراک دارند. این استعاره‌ها، استعاره‌های اولیه (Primary Metaphor) نامیده می‌شوند. استعاره‌های اولیه هم به لحاظ فرهنگی و زبانی قابل مطالعه‌اند و هم اطلاعات مهمی درباره‌ی جنبه‌های عصب‌شناختی فرآیند استعاره به دست می‌دهند و تأییدی بر نظریه استعاره به مثابه یک مدار نورونی‌اند (افراشی، ۱۳۹۷: ۱۲۰).

آثار استعاره - محور در تحلیل مفهوم «زندگی» در زبان فارسی چهار اثر هستند که در زیر شرح داده می‌شوند:

پوراابراهیم (۱۳۹۳) مقاله‌ای با عنوان «مفهوم‌سازی «زندگی» در قرآن کریم» ارائه داد. در این مقاله، مفهوم‌سازی و ساختاربندی واژه‌ی «زندگی» براساس نظریه‌ی استعاره‌ی مفهومی تحلیل شده است. در این پژوهش، مشخص شد که آیه‌های قرآنی مرتبط با مفهوم «زندگی» این مفهوم را در قالب‌حوزه‌های مبدأ «سفر»، «بازی»، «خانه» و «کالا» مفهوم‌سازی می‌کنند. قائمی و ذوالفقاری (۱۳۹۵) مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی استعاره‌های شناختی در حوزه‌ی زندگی دنیوی و اخروی در زبان قرآن» (استعاره‌ی عام مقصود مقصد است) ارائه دادند.

هدف از نگارش این مقاله، بررسی زبان‌شناختی استعاره‌ی عام «مقصود مقصد است»، در زمینه‌ی زندگی دنیوی و اخروی در زبان قرآن است. در این مقاله اشاره شده است که علت اصلی شکل‌گیری این استعاره‌ی مفهومی عام، هم‌بستگی تجربی میان به‌دست‌آوردن چیزی و رفتن به جایی در تجربه‌ی بشری است و زندگی هدف‌مند دنیوی و اخروی، مصداق خاصی از هدف‌مندی، به طور کلی است. از این رو، سفرکه تلاشی است برای رسیدن به یک مقصد از پیش تعیین‌شده، نمونه‌ی خاصی از رسیدن به مقصد، به طور عام است. در نتیجه، هدف‌مند بودن ویژگی مشترک میان «زندگی» و «سفر» است، که سبب انطباق این دو مفهوم بر هم می‌شود و استعاره‌ی خاص «زندگی سفر است» شکل می‌گیرد. این استعاره از نگاشت‌های اصلی عبارات قرآنی درباره دنیا و آخرت است و استعاره‌ی عام «مقصود مقصد است» را برمی‌انگیزد. عبدی (۱۳۹۶) با ارائه‌ی مقاله‌ی «بررسی استعاره‌ی مفهومی «زندگی» در اشعار فروغ فرخزاد برپایه زبان‌شناسی شناختی» استعاره‌ی مفهومی «زندگی» را در پیکره‌ی اشعار فروغ فرخزاد بررسی نمود. این مقاله با استفاده روش توصیفی-تحلیلی و برپایه‌ی مطالعات کتابخانه‌ای از زاویه‌ای دیگر نظاره‌گر نوآوری این شاعر در عرصه‌ی شعر است. بنی عصار (۱۳۹۷) با تحلیل نقش استعاره‌ی مفهومی در مفهوم‌سازی انتزاعی، مقاله‌ای را با عنوان «نقش استعاره‌ی مفهومی در فهم آیات با تطبیق استعاره‌ی [زندگی تجارت است]» ارائه داد. براساس این مقاله، سود و زیان حقیقی زندگی بسته به ارتباط با باری تعالی است. فرجام انسان‌ها در تجارت زندگی و تقسیمشان به سه گروه مؤمن، کافر و منافق و نسبت سود و زیان هر یک، از مواردی است که نگارنده به آن‌ها دست‌یازیده است.

۳. روش پژوهش

بنابر آنچه در قسمت مقدمه گفته شد، پژوهش حاضر به دو روش پیکره‌ای و پرسش‌نامه‌ای به تحلیل مفهوم «زندگی» می‌پردازد. همان‌طور که گفته شد، تحلیل پیکره‌بنیاد این پژوهش به کمک پایگاه داده‌های زبان فارسی انجام شد. در این تحلیل، کلیدواژه‌ی «زندگی» در ۱۲۰ جمله‌ی شاهد مستخرج از آثار زبان فارسی بررسی شد. سپس، زیربنای معنایی و استعاره‌ی مفهوم «زندگی» در جمله‌های شاهد تحلیل گردید تا فراوانی نگاشت‌های تأثیرگذار بر مفهوم‌سازی «زندگی» در زبان فارسی بررسی گردد. در تحلیل پرسش‌نامه‌بنیاد این پژوهش، پرسش‌نامه‌ای با ۱۱ جمله‌ی استعاره-محور و گرایش-محور (گرایش فکری) به ۱۲۰ نفر

تحلیل مفهوم «زندگی» از نگاه اجتماعی - شناختی (میترا فراهانی و دیگران) ۲۴۳

نمونه‌ی تصادفی ارائه شد. به‌منظور روشن شدن تفاوت‌های شناختی نسل‌ها و جنسیت‌های مختلف جامعه‌ی فارسی‌زبان درمورد مفهوم‌سازی «زندگی»، افراد نمونه به ۶ گروه زنان زیر ۲۰ سال، مردان زیر ۲۰ سال، زنان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، مردان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، زنان بالای ۵۰ سال و مردان بالای ۵۰ سال تقسیم می‌شدند. جمله‌های پرسش‌نامه، خبری و باضمیر متکلم و حده طراحی شدند. گزینه‌های انتخابی پرسش‌نامه ۵ مورد و به صورت طیفی از «بسیار موافقم» تا «بسیار مخالفم» انتخاب شدند. در پایان، نگاشت‌های استعاره‌ی مفاهیم «زندگی» به دو روش پیکره‌بنیاد و پرسش‌نامه‌بنیاد با یکدیگر مقایسه گردید.

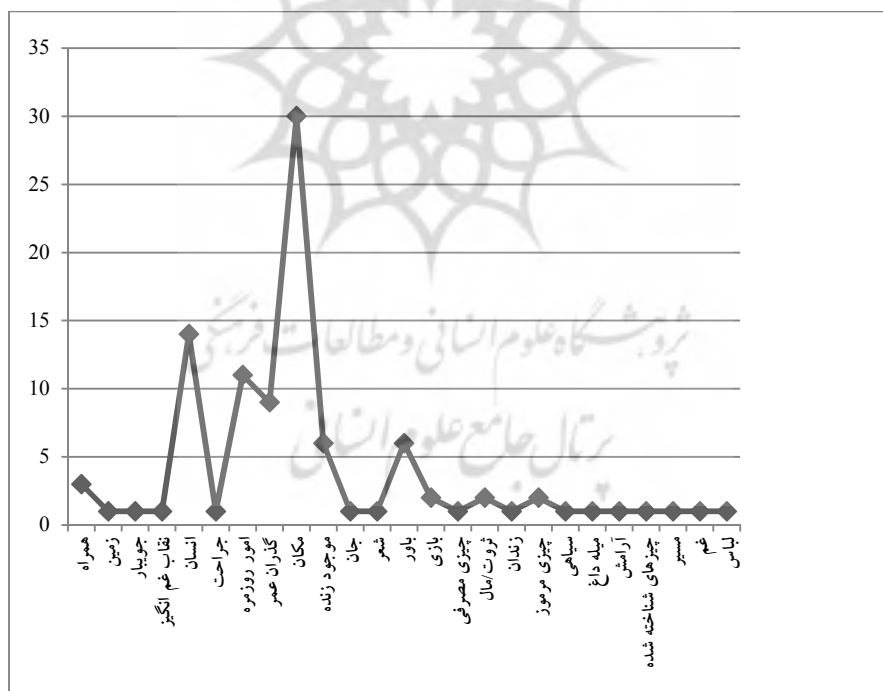
جدول ۳-۱ آثار منتخب پایگاه داده‌های زبان فارسی برای تحلیل مفهوم «زندگی»

نام اثر	نویسنده/شاعر	کلیدواژه	تعداد جمله‌های شاهد
تولد دیگر	فروغ فرخزاد	زندگی	۳
آهوی بخت من گزل	محمود دولت آبادی	زندگی	۱
روزگار سپری‌شده‌ی مردم سالخورده	محمود دولت آبادی	زندگی	۸
شعری که زندگی است	احمد شاملو	زندگی	۲
گزیده اشعار	احمد شاملو	زندگی	۴
قفتوس در باران	احمد شاملو	زندگی	۳
گزیده اشعار	اخوان ثالث	زندگی	۳
چرند و پرند	علی اکبر دهخدا	زندگی	۱
تات‌نشین‌های بلوک زهرا	جلال آل احمد	زندگی	۱۲
الهیات دانش‌نامه علایی	ابن سینا	زندگی	۱
سالاری‌ها	بزرگ علوی	زندگی	۱۶
سوشون	سیمین دانشور	زندگی	۱۱
صدای پنجره	مصطفی رحماندوست	زندگی	۲
بهترین بابای دنیا	غلامحسین ساعدی	زندگی	۲
توب	غلامحسین ساعدی	زندگی	۳
سیر حکمت در اروپا	محمدعلی فروغی	زندگی	۱
گزیده اشعار	نیما یوشیج	زندگی	۳
مادرم دوباره گریست	ابراهیم یونسی	زندگی	۷

۲	غم	نیما یوشیج	گزیده اشعار
۳	غم	ابراهیم یونسی	مادرم دوباره گریست
۲	غم	ابراهیم گلستان	آذر، ماه آخر پاییز
۷	درد	ابراهیم گلستان	آذر، ماه آخر پاییز
۳	امید	شاپور آراین پور	ده مرد رشید
۸	تقدیر	شاپور آراین پور	ده مرد رشید
۳	سرنوشت	شاپور آراین پور	ده مرد رشید
۲	موفقیت	شاپور آراین پور	ده مرد رشید
۳	شادی	محمود دولت‌آبادی	آهوی بخت من گزل
۴	شادی	اخوان ثالث	گزیده اشعار

۴. تحلیل داده‌های پیکره‌ای

۱.۴ تحلیل بسامد نگاشت‌های «زندگی» در پیکره‌ی داده‌های زبان فارسی

نمودار ۱-۴: درصد بسامد نگاشت‌های «زندگی» در پیکره‌ی داده‌های زبان فارسی

- مکان ۳۰٪

- انسان ۱۴٪

- امور روزمره ۱۱٪

- گذران عمر ۹٪

- موجود زنده ۶٪

- باور ۶٪

- همراه ۳٪

- بازی ۲٪

- ثروت/مال ۲٪

- چیزی مرموز ۲٪

- ماشین ۱٪

- زمین ۱٪

- جویبار ۱٪

- نقاب غم انگیز ۱٪

- جراحی ۱٪

- جان ۱٪

- شعر ۱٪

- زندان ۱٪

- سیاهی ۱٪

- میله داغ ۱٪

- آرامش ۱٪

- چیزهای شناخته شده ۱٪

- مسیر ۱٪

- غم ۱٪

- لباس ۱٪

با توجه به نمودار ۴-۱ بیشترین بسامد نگاشت‌های مفهوم‌ساز «زندگی» در پیکره‌ی داده‌های زبان فارسی «مکان»، «انسان» و «امور روزمره» هستند.

۲.۴ مثال‌هایی از تحلیل پیکره‌ای مفهوم «زندگی»

۱. از سربازخانه کشاندمش بیرون و برش گرداندم سر خانه زندگیمان تا سروسامانی به کارش بدهد.

(محمود دولت‌آبادی، روزگار سپر شده‌ی مردم سالخورده)

[زندگی مکان است]

۲. چهره‌ی جمیل زندگی در نظرشان فرو خواهد شکست.

(محمود دولت‌آبادی، آهوی بخت من گزل)

[زندگی انسان است]

۳. تلخ‌آباد کلخچان آن روزگار غریبه‌پذیر است و غریبه‌ها میدان و مجالی برای کار و زندگی در کلخچان به دست می‌آورند.

(محمود دولت‌آبادی، روزگار سپر شده‌ی مردم سالخورده)

[زندگی امور روزمره است]

۴. کلاته‌ای بود زیر پای کلخچان به نام هندوارک که دو خانوار پدر و پسر آنجا زندگی می‌کردند و با آب کمی که داشت زراعت می‌کردند.

(محمود دولت‌آبادی، روزگار سپر شده‌ی مردم سالخورده)

[زندگی گذران عمر است]

[زندگی زمان است]

۵. اما ... کار آن کالسکه در آن سال منحوس تا سیاهی شام ادامه داشت و شب که می‌رسید، کالسکه بدون اسب با نعش‌هایی که بار کرده بود از دهانه آخرین کوچه بیرون می‌رفت و راه بیابان را از هر طرف که بود، در پیش می‌گرفت و دور می‌شد درون بادی که شب و روز را به هم بافته بود و این دور شدن کالسکه را فقط کسانی می‌توانستند ببینند که هنوز رمق زندگی در چشم‌هایشان باقی مانده بود.

(محمود دولت‌آبادی، روزگار سپر شده‌ی مردم سالخورده)

[زندگی موجود زنده است است]

۶. من رؤیاهایم را زندگی می‌کنم

(احمد شاملو، گزیده اشعار)

[زندگی باور و ایمان است]

۷. دو تا خواهر با هم زندگی می‌کنیم.

(سیمین دانشور، سووشون)

زندگی به همراه زندگی بستگی دارد.

۸. به تلخی باخته داروندار زندگی را در قماری سرخ؟

(احمد شاملو، گزیده اشعار)

[زندگی ثروت است]

۹. ردها و تخریب‌هایش از دو طرف که خود رمزی از زندگی است.

(جلال آل احمد، تات‌نشین‌های بلوک زهرا)

[زندگی چیزی مرموز است].

۱۰. شن می‌آورد و لایه‌ی نرمی از ماسه روی زندگی می‌کشد.

(جلال آل احمد، تات‌نشین‌های بلوک زهرا)

[زندگی زمین است]

۱۱. زندگی من چو جویبار غریبی

در دل این جمعه‌های ساکت متروک

در دل این خانه‌های خالی دلگیر

آه، چه آرام و پر غرور گذر داشت...

(فروغ فرخزاد، مجموعه تولدی دیگر، شعر جمعه)

[زندگی جویبار است]

۱۲. عمو یادگار در همه عمر خود حتی یک لحظه فرصت نیافته‌است رنج‌هایش را از یاد

ببرد، وغالباً زندگی را جز با جراحی و درد به یاد نمی‌آورد.

(محمود دولت‌آبادی، روزگار سپر شده‌ی مردم سالخورده)

[زندگی جراحی و درد است]

۱۳. وزن و لغات و قافیه‌ها را

همیشه من

در کوچه جسته‌ام.

آحاد شعر من، همه افراد مردمند،

از زندگی [که بیشتر مضمون قطعه است]

تا لفظ و وزن و قافیه‌ی شعر، جمله را

من در میان مردم می‌جویم

بهرتر به شعر، زندگی و رشد می‌دهد...

(احمد شاملو، شعری که زندگیست)

[زندگی جان است]

[زندگی شعر است]

۱۴. قافیه‌ی زندگی ...

(احمد شاملو، شعری که زندگیست)

[زندگی شعر است]

۱۵. اگرچه زندگی در این خراب‌آباد زندان‌ست

(احمد شاملو، گزیده اشعار)

[زندگی زندان است]

۱۶. راحت زندگی کردن می‌ارزه.

(غلام‌حسین ساعدی، بهترین بابای دنیا)

زندگی آرامش و راحتی است.

۱۷. گفت " باور کنید افراد ما عاشق همین نوع زندگی هستند که دارند. یوسف گفت "

چون فقط همین نوع زندگی را شناخته‌اند.

(سیمین دانشور، سووشون)

زندگی همه‌ی چیزایی است که ما شناخته‌ایم.

[زندگی چیزهای شناخته‌شده است.]

۱۸. همیشه این طور است کسی وارد زندگی آدم می شود - حالا زن یا مرد - و مسیر زندگی و سرنوشتش را عوض می کند.

(ابراهیم یونسی، مادر دوباره گریست)

[زندگی مسیر است]

۱۹. احتمال داشت مادر و برادرم گول زندگی گل و گشادت را بخورند.

(سیمین دانشور، سووشون)

[زندگی لباس است]

۳.۴ تحلیل داده‌های پرسش‌نامه‌ای

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۱ پرسش‌نامه: من سبک زندگی «تنها زیستن» را می‌پسندم.

۴-۲ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۱

در گروه سنی زیر ۲۰ سال، دوبرابر بودن دختران کاملاً موافق و کاملاً مخالف، در مقایسه با دختران مخالف و موافق، و صفر بودن تعداد پسران کاملاً موافق و کاملاً مخالف، نشان‌گر آن است که دختران زیر ۲۰ سال، در مقایسه با پسران این گروه سنی، پاسخی قاطعانه‌تر در پاسخ به این جمله دارند. گذشته از آن، ۱۳ پاسخ «بدون نظر» پسران و ۲ پاسخ «بدون نظر» دختران، قاطعیت دختران را در مقایسه با پسران، در پاسخ به این جمله تایید می‌نماید.

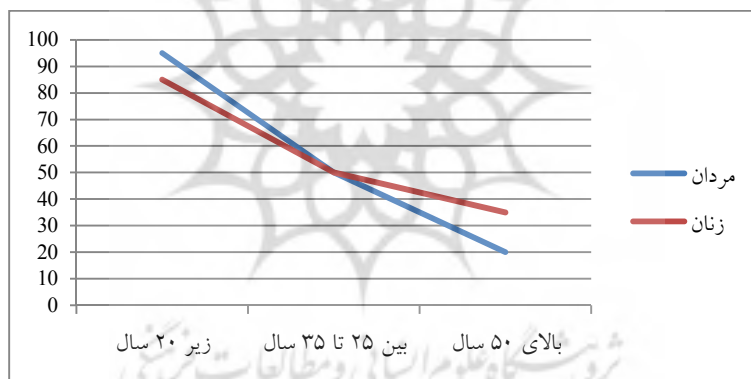
با توجه به نمودار ۴-۲، به این نتیجه می‌توان رسید که کم‌تر مردی در سن زیر ۲۰ سال، پاسخی قاطعانه در پاسخ به این جمله دارد و کم‌تر مردی در سن بین ۲۵ تا ۳۵ سال، با تنهازیستی موافق است.

با توجه به نمودار ۴-۲، افراد گروه سنی بین ۲۵ تا ۳۵ سال با اختلاف ناچیزی از دیگر گروه‌های سنی مورد مطالعه با سبک تنهازیستی مخالف هستند.

بنابراین، درصد بالایی از آزمونی‌ها هم‌زمان با بالا رفتن سن، «زندگی» را بیشتر در قالب مفاهیم متکی بر نگرش‌های جمعی، مانند فرهنگ، جامعه، خانواده، همسر، فرزند و ... تعریف می‌کنند. همچنین، درصد مخالفان دو نمودار پایانی مردان و زنان بالای ۵۰ سال نیز، بر این نتیجه صحه می‌گذارد.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۲ پرسش‌نامه: من همواره به دنبال تغییر طرز تفکر خود در زندگی هستم.

زیربنای معنایی: زندگی تغییر فکر است.

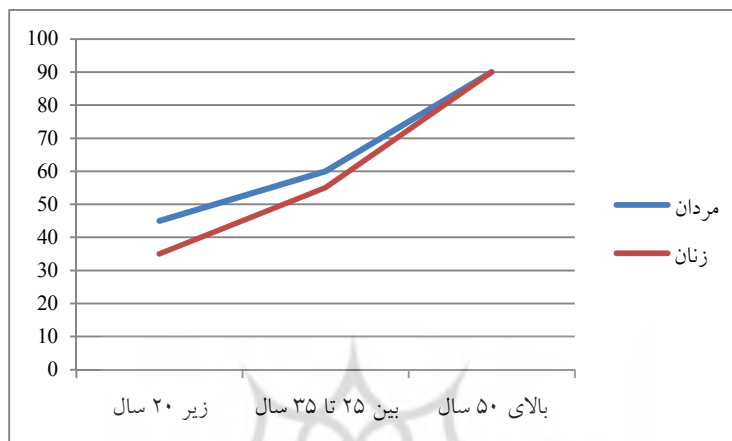
۴-۳ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۲

افراد سنین پایین‌تر بیشتر به تغییر طرز تفکر در زندگی معتقد بوده‌اند. بنابراین، میان‌سالان متعصب‌تر از جوانان و جوانان متعصب‌تر از نوجوانان هستند.

زنان و مردان هر یک از گروه‌های سنی، جز در گروه افراد بالای ۵۰ سال، با یکدیگر تقریباً اتفاق نظر داشته‌اند. در گروه افراد بالای ۵۰ سال، مردان بیش‌تر از زنان به ثبات‌گرایش دارند.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۳ پرسش‌نامه: سود و زیان حقیقی زندگی به ارتباط با باری تعالی بستگی دارد.

زیربنای استعاری: زندگی تجارت با خدا است.

۳-۴ نمودار درصد موافقان جمله ۳

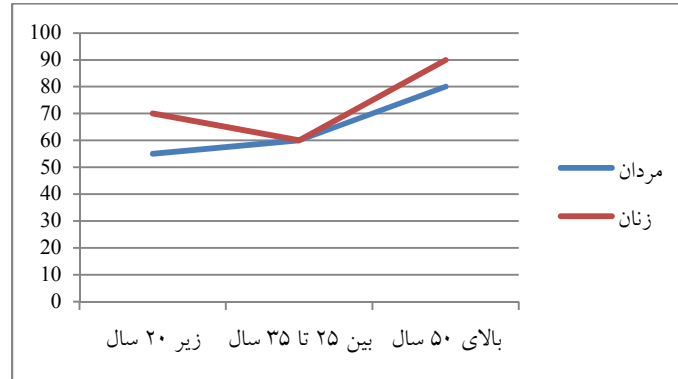
افراد زیر ۲۰ سال، دختران و پسران نشان دادند که به استعاره‌های مبتنی بر باورهای معنوی چندان معتقد نیستند.

در تحلیل پاسخ‌های افراد ۲۵ تا ۳۵ ساله مشاهده کردیم که زنان و مردان این گروه سنی، در پاسخ به این جمله‌ی موردسوال با توافق ۵۵ تا ۶۰ درصدی همراه بودند. بنابراین در گروه‌های سنی بالاتر از ۲۰، میزان درک زندگی بر مبنای استعاری تجارت با خدا بیش‌تر می‌شود.

در افراد بالای ۵۰ سال، تعداد بسیار بالای موافقان بر درستی رابطه‌ی سن با میزان درک زندگی بر مبنای تجارت با خدا صحه می‌گذارد. ۹۰ درصد از زنان و مردان این گروه سنی به این پرسش پاسخ کاملاً موافق و موافق داده‌اند.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۴ پرسش‌نامه: زندگی آزمون الهی است.

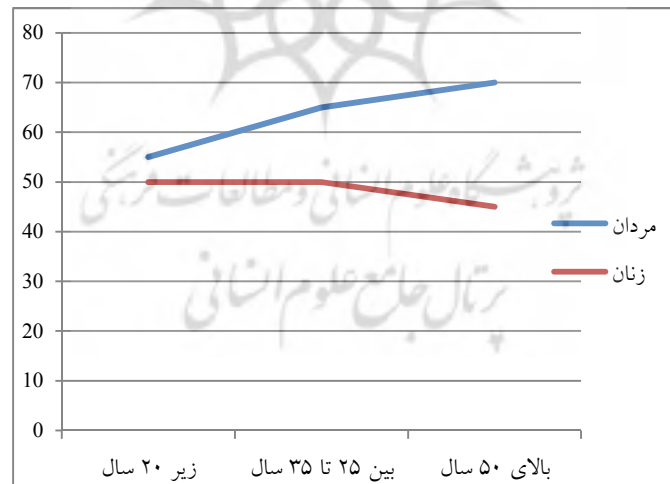
زیربنای معنایی: زندگی آزمونی است که خداوند برای ما مقدر کرده است.

۴-۵ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۴

پسران و مردان با افزایش سن، بیشتر زندگی را در قالب استعاره‌ی آزمون الهی درک می‌کنند. و زنان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، نسبت به دختران زیر ۲۰ و بالای ۵۰ سال، کم‌تر زندگی را بر مبنای آزمون الهی درک می‌کنند. به طور کلی، این آمار حاکی از آن است که زیربنای استعاره‌ی معنوی «آزمون الهی»، برای خانم‌ها پذیرفته‌تر است.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۵ پرسش‌نامه: زندگی بدون شریک معنا ندارد. زیر بنای استعاره‌ی: [زندگی ازدواج است]

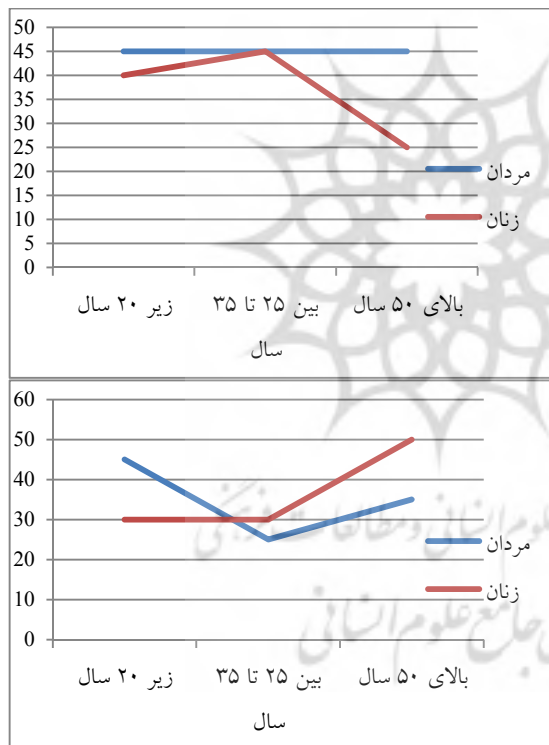
۴-۶ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۵

تحلیل مفهوم «زندگی» از نگاه اجتماعی - شناختی (میترا فراهانی و دیگران) ۲۵۳

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که در تمام گروه‌های سنی، زنان کم‌تر از مردان، زندگی را در قالب ازدواج و شریک زندگی درک می‌کنند. براساس نمودارها، مردان با افزایش سن، زندگی را در ازدواج خلاصه می‌کنند، در حالی که زنان با افزایش سن، کم‌تر به زیربنای استعاری ازدواج در درک مفهوم «زندگی» معتقد هستند. به‌طوری‌که در گروه سنی بالای ۵۰ سال، در ارتباط با مفهوم ازدواج، تفاوت اساسی میان مردان و زنان حاصل شده است.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۶ پرسش‌نامه: برای من مهم این است که در زندگی مورد توجه دیگران قرار بگیرم.

زیر بنای استعاری: [فرد شیء است.]

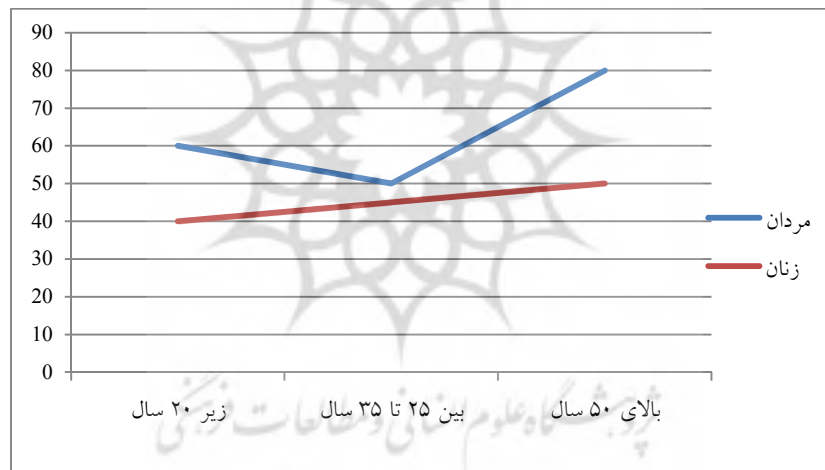
۴-۷ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۶ ۴-۸ نمودار درصد مخالفان جمله‌ی ۶

دختران زیر ۲۰ سال، کم‌تر از زنان بین ۲۵ تا ۳۵ سال، در زندگی به دنبال توجه هستند؛ یا به بیان استعاری، کم‌تر خودشان را شیء تصور می‌کنند. این در حالی است که در گروه

زنان بالای ۵۰ سال، تعداد مخالفان، به شکل معناداری به ۱۰ نفر می‌رسد. در نتیجه، نیمی از زنان بالای ۵۰ سال، به هیچ وجه زندگی را در قالب مورد توجه قرار گرفتن معنی نمی‌کنند. با توجه به این که آمار، مردان موافق و کاملاً موافق ۲۵ تا ۳۵ سال، نسبت به گروه پسران موافق‌تر ۲۰ سال، ۱ نفر بیش‌تر است و تعداد مخالفان گروه ۲۵ تا ۳۵ سال، از زیر ۲۰ ساله‌ها کم‌تر است، می‌توان نتیجه گرفت که پسران نیز با افزایش سن کم‌تر از زیر ۲۰ ساله‌ها زندگی را در قالب مورد توجه قرار گرفتن معنا می‌کنند. گروه مردان بالای ۵۰ سال نیز با اختلافی ناچیز، همانند مردان بین ۲۵ تا ۳۵ ساله نظر داده‌اند.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۷ پرسش‌نامه: من در محدوده‌ی فرهنگ جامعه‌ام زندگی‌ام را می‌سازم.

زیربنای معنایی: [زندگی محدوده‌ای از فرهنگ دارد]. [زندگی در قالب جمع‌گرایی معنا پیدا می‌کند].

۴-۹ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۷

در مقایسه‌ی پاسخ‌های گروه زیر ۲۰ سال دختر و پسر، پسران بیش‌تر از دختران در قید و بند فرهنگ هستند. بنابراین، دختران این گروه سنی، بیش از پسران به دنبال تخطی از مرزهای فرهنگ هستند.

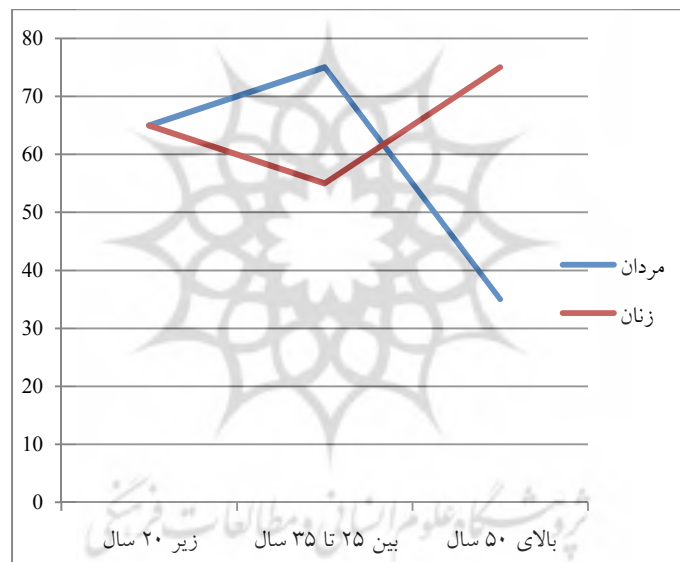
مردان و زنان ۲۵ تا ۳۵ ساله، به اندازه‌ی یکدیگر از فرهنگ تبعیت می‌کنند.

تحلیل مفهوم «زندگی» از نگاه اجتماعی - شناختی (میترا فراهانی و دیگران) ۲۵۵

در مقایسه‌ی پاسخ‌های افراد بالای ۵۰ سال، مردان بیش‌تر از زنان سعی دارند زندگی‌شان را با فرهنگ جامعه تطبیق دهند. به طور کلی، افراد بالای ۵۰ سال، بیش از افراد زیر ۲۰ سال و ۲۵ تا ۳۵ ساله سعی دارند در محدوده‌ی فرهنگ زندگی کنند. در مقایسه‌ی هر سه گروه سنی، زنان بیش‌تر از مردان به دنبال گریز از مرزهای فرهنگ هستند.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۸ پرسش‌نامه: من برای رسیدن به اهداف زندگی‌ام، از برخی تفریحاتم می‌گذرم.

زیربنای استعاری: [رسیدن به اهداف در زندگی در گرو گذشتن از تفریحات است]. [موفقیت در زندگی معامله است].

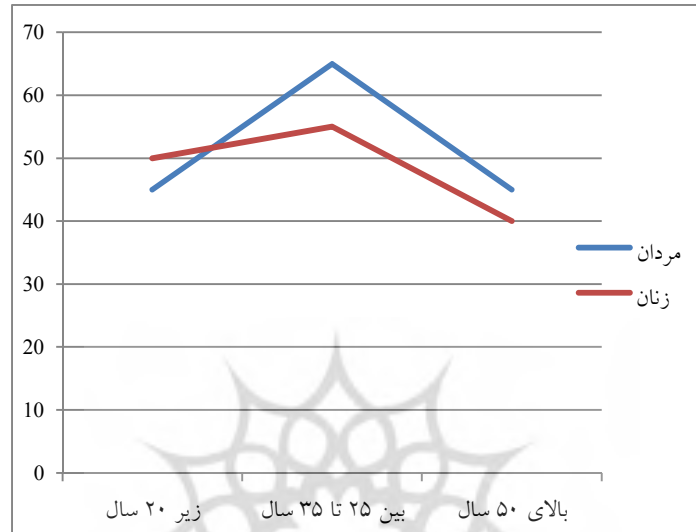

۴-۱۰ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۸

پسران زیر ۲۰ سال کم‌تر از مردان ۲۵ تا ۳۵ سال، و مردان ۲۵ تا ۳۵ سال بسیار بیش‌تر از مردان بالای ۵۰ سال با مفهوم «زندگی» به مثابه‌ی معامله موافق هستند. بنابراین، مردان بالای ۵۰ سال، موفقیت را معادل تحمل رنج و گذشتن از تفریحات نمی‌دانند و موفقیت در زندگی را در قالب معامله درک نمی‌کنند.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۹ پرسش‌نامه: من در مقایسه با دیگران پیشرفت خودم را می‌سنجم.

زیر بنای استعاری: [زندگی مسابقه است].

۴-۱۱: نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۹

نیمی از دختران و پسران زیر ۲۰ سال، با اختلاف کمی از یکدیگر، زندگی را میدان مسابقه می‌دانند. این در حالی است که در گروه زنان و مردان ۲۵ تا ۳۵ سال، درصد موافقان کمی بالاتر از زیر ۲۰ ساله‌ها است؛ و در گروه بالای ۵۰ سال، زنان و مردان، بیش‌تر از افراد ۲۵ تا ۳۵ ساله زندگی را میدان مسابقه می‌دانند. در هر یک از این گروه‌های سنی، تفاوت چندانی میان نظر زنان و مردان وجود نداشته است.

نتایج ارزیابی جمله‌ی ۱۰ پرسش‌نامه: من همواره سعی می‌کنم از زندگی دیگران درس بگیرم.

زیربنای استعاری: [زندگی کلاس درس است]

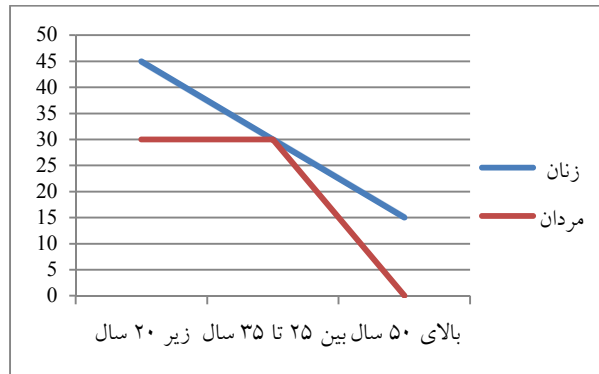

۴-۱۲ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۱۰

باتوجه به نمودار ۴-۱۲، مردان گروه‌های سنی مختلف، تفاوت نظر خاصی در مورد کلاس درس بودن زندگی ندارند. با تعمیم نمونه آماری سنجیده شده، نزدیک به ۹۰ درصد از مردان فارسی‌زبان در هر گروه سنی، زندگی را کلاس درس تصور می‌کنند. برخلاف مردان، زنان هر یک از گروه‌های سنی با اختلاف زیادی به این پرسش پاسخ داده‌اند. به‌طوریکه درصد توافق زنان بالای ۵۰ سال در پاسخ به این پرسش، ۳۵ درصد کم‌تر از دختران زیر ۲۰ سال بوده است. نتایج ارزیابی جمله‌ی ۱۱ پرسش‌نامه: انتخاب‌های زندگی من به سن و سال من بستگی دارد.

زیربنای معنایی: سن‌گرایی در دیدگاه من به زندگی چه تأثیری دارد؟

۱۴-۴ نمودار درصد مخالفان جمله‌ی ۱۱

۱۳-۴ نمودار درصد موافقان جمله‌ی ۱۱

پسران زیر ۲۰ سال، بیش‌تر از دختران این گروه سنی، تصمیم‌های زندگی‌شان را براساس سن می‌گیرند.

در گروه افراد بین ۲۵ تا ۳۵ سال، مردان موافق و کاملاً موافق ۶۰ درصد و پسران مخالف و کاملاً مخالف ۳۰ درصد آرا را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به این که زنان موافق و کاملاً موافق ۵۵ درصد و زنان مخالف و کاملاً مخالف ۳۰ درصد آرا را تشکیل می‌دهند، آرای مخالف این گروه سنی در دو جنسیت زن و مرد با هم برابر است. مردان و زنان بالای ۵۰ سال، هر دو در میزان توافق با سن‌گرایی با یکدیگر برابر بوده‌اند (هر دو ۸۵ درصد).

۵. نتیجه‌گیری

با توجه به نکات مطرح‌شده در بخش تحلیل داده‌ها، گرچه نویسندگان فارسی‌زبان برای مفهوم «زندگی» اهمیت بسیاری قائل هستند و این کلیدواژه را در قالب نگاشت‌های بسیاری مفهوم‌سازی می‌کنند، اما با توجه به داده‌های پایگاه داده‌های زبان فارسی، مفهوم «زندگی» بیش‌تر با سه نگاشت مفهومی «مکان»، «انسان» و «امور روزمره» مفهوم‌سازی می‌شود. پس از این سه نگاشت مفهومی، که پربسامدترین نگاشت‌های پیکره‌بنیاد مفهوم‌ساز کلیدواژه‌ی «زندگی» هستند، نگاشت‌های «گذران عمر»، «موجود زنده»، «باور»، «همراه»، «بازی»، «ثروت/مال»، «چیزی مرموز»، «ماشین»، «زمین»، «جوینار»، «نقاب غم‌انگیز»، «جراحت»،

«جان»، «شعر»، «زندان»، «سیاهی»، «میله‌ی داغ»، «آرامش»، «چیزهای شناخته‌شده»، «مسیر»، «غم»، و «لباس» به ترتیب در مفهوم‌سازی این واژه نقش دارند.

باتوجه به نمودارهای تحلیل داده‌های پرسش‌نامه‌ای بخش ۴، «زندگی» از دید سنین و جنسیت‌های مختلف جامعه‌ی فارسی‌زبان به این شکل است: هرچه سن افراد جامعه‌ی فارسی‌زبان کم‌تر باشد، بیش‌تر مایلند تنها زندگی کنند. درصد بسیار کمی از افراد میان‌سال به تنهازیستی معتقد هستند. هرچه سن افراد کم‌تر باشد بیش‌تر احتمال دارد طرز فکرشان نسبت به سبک زندگی تغییر کند. هرچه سن افراد بیش‌تر باشد، بیش‌تر «زندگی» را در قالب استعاره‌ی [زندگی تجارت با خدا است] درک می‌کنند. هرچه سن افراد بیش‌تر باشد، بیش‌تر «زندگی» را در قالب استعاره‌ی [زندگی آزمون الهی است] درک می‌کنند. نظر مردان جامعه‌ی فارسی‌زبان درباره‌ی [زندگی ازدواج است] از نظر سنی متفاوت نیست. نظر دختران نیز در سنین نوجوانی و جوانی درباره‌ی [زندگی ازدواج است] تغییر نمی‌کند، اما در میان‌سالان، زنان بسیار کم‌تر از مردان به این نگاهت مفهومی معتقد هستند. مردان تا سن جوانی تاحدی به نگاهت [فرد شیء است] باور دارند. در سنین میان‌سالی، زنان بسیار کم‌تر از مردان به نگاهت [فرد شیء است] باور دارند. با افزایش سن، اعتقاد به زندگی در چارچوب فرهنگ بیش‌تر می‌شود، اما در سنین میان‌سالی، مردان بسیار بیش‌تر از سنین دیگر زندگی‌شان، به زندگی در چارچوب فرهنگ تعصب دارند. اختلاف نظر چندانی درباره «تفریح نداشتن به منزله‌ی هدف‌مند زندگی کردن است»، وجود ندارد. اما در سنین میان‌سالی، زنان بسیار بیش‌تر از مردان این گروه سنی به این مفهوم باور دارند. باور به نگاهت [زندگی میدان مسابقه است] در سنین جوانی بیش‌تر از سنین نوجوانی و میان‌سالی است. مردان در سنین مختلف اختلاف نظری با باور به [زندگی کلاس درس است] ندارند، اما زنان بالای ۵۰ سال، به شدت کم‌تر از مردان این گروه سنی به کلاس درس بودن زندگی باور دارند. با افزایش سن، اعتقاد به سن‌گرایی بیش‌تر می‌شود.

باتوجه به زیربناهای مفهومی و استعاری ذکرشده در پژوهش پیکره‌بنیاد و پرسش‌نامه‌بنیاد، شباهت‌ها تفاوت‌های داده‌های پیکره‌ای و پرسش‌نامه‌ای به این شرح است: باتوجه به این که نگاهت‌های «کلاس درس» و «میدان مسابقه» در پرسش‌نامه بسامد بالایی داشته است، به نظر می‌رسد، افراد جامعه نیز، با [زندگی مکان است] موافق باشند. بنابراین هردو تحلیل پیکره‌ای و پرسش‌نامه‌ای به مکان بودن «زندگی» اشاره دارند. در پیکره‌ی

داده‌های زبان فارسی، نگاشت «امور روزمره» از بسامد بالایی برخوردار است. در تحلیل پرسش‌نامه‌ای نیز شاهد بودیم، شواهدی مانند توافق با «تفریح نداشتن به منزله‌ی داشتن زندگی هدفمند» به اهمیت «امور روزمره» در تحلیل مفهوم «زندگی» دلالت دارد. اعتقاد به [زندگی آزمون الهی است] و [زندگی تجارت با خداست] به اهمیت «باور» در تعریف «زندگی» اشاره دارد. بنابراین از نظر اهمیت «باور» نیز نتایج داده‌های پیکره‌ای و پرسش‌نامه‌ای با یکدیگر هم‌سو هستند. شاید بتوان گفت که اعتقاد به زندگی در چارچوب فرهنگ نیز، از همین نگاشت سرچشمه می‌گیرد. در مجموع، می‌توان گفت که نگاشت‌های مؤثر در مفهوم‌سازی «زندگی» با ویژگی‌هایی که جامعه‌ی فارسی‌زبان به «زندگی» نسبت می‌دهد تا حد بسیار زیادی برابر است.

کتاب‌نامه

- افراشی، آریتا (۱۳۹۵)، *مبانی معنی‌شناسی شناختی*، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- افراشی، آریتا (۱۳۹۷)، *استعاره و شناخت*، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- بنی‌عصار، امیر (۱۳۹۷)، «نقش استعاره‌ی مفهومی در فهم آیات با تطبیق استعاره‌ی «زندگی تجارت است»»، فصل‌نامه‌ی علمی-پژوهشی معرفت‌شناسی و حوزه‌های مرتبط، دوره ۱۹، شماره ۷۳، ۱۵۸-۱۳۹.
- پور ابراهیم، شیرین (۱۳۹۳)، «مفهوم‌سازی «زندگی» در قرآن کریم»، مجله‌ی زبان‌پژوهی، جلد، شماره ۱۰، ۸۳-۶۳.
- عبدی، مهدی (۱۳۹۶)، «بررسی استعاره‌های شناختی در حوزه‌ی زندگی دنیوی و اخروی در زبان قرآن «استعاره‌ی عام مقصود مقصد است.»»، فصل‌نامه‌ی مطالعات نظریه و انواع ادبی، شماره ۱، ۲۸-۷.
- قائم‌ی، مرتضی و ذوالفقاری، اختر (۱۳۹۵)، «بررسی استعاره‌های شناختی در حوزه‌ی زندگی دنیوی و اخروی در زبان قرآن»، دو فصل‌نامه‌ی پژوهش‌های زبان‌شناختی قرآن، بهار و تابستان، شماره ۱.

Kövecses, Z. (2010), *Metaphor: A Practical Introduction*, Oxford University Press.

Lakoff, G. and Johnson, M. (1980), *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.